

Občasnik ZVKDS

Mozaik SNG Drama

Besedilo pripravili mag. Jelka Kuret, konservatorska-restavratorska svetovalka, Restavratorski center ZVKDS in Maja Lavrič, vodja arheoloških izkopavanj, Center za preventivno arheologijo ZVKDS.

Zbrala in uredila Barbara Colarič, ZVKDS

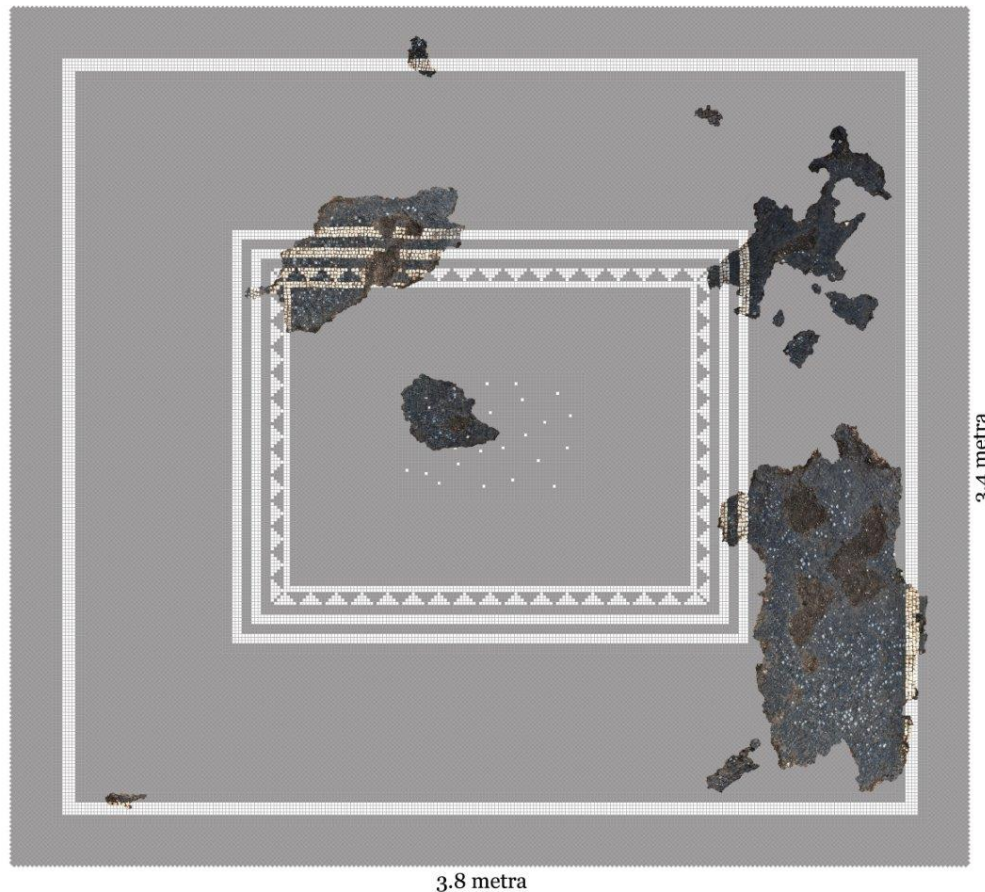

Fragmenti mozaika, arhiv ZVKDS

V preteklem tednu je ekipa Restavratorskega centra ZVKDS izvedla zaščito in dvig fragmentov mozaika, ki je bil v insuli XXXVIII najden med arheološkimi izkopavanji pri SNG Drama oktobra 2023. Večji del mozaika je bil s prenavo v 4. stoletju uničen, saj so nanj postavili hipokavst (antični sistem talnega gretja). Od celote je ostalo 13 različno velikih fragmentov. Mozaik sestavljajo črne in bele kocke velikosti 1 centimeter. Upodobljen je preprost geometrijski motiv belih trakov in pasu z belimi trikotniki na črni podlagi. Takšno krašenje tal je sicer značilno za zgodnejša rimska

obdobja, vendar je v 4. stoletju v Emoni prišlo do večjih gradbenih prenov in tedaj nastali mozaiki posnemajo zgodnejše oblike in motive. Pod mozaičnimi kockami je bila še ohranjena zelo tanka plast ometa (nukleusa), ki je bil izjemno krhek in drobljiv, pod njo pa plast večjih prodnikov (rudus).

Arheologi Centra za preventivno arheologijo ZVKDS so izvedli rekonstrukcijo mozaika, na kateri so prikazani in situ ohranjeni fragmenti v prostoru velikosti 3,8 x 3,4 metra. Rekonstrukcija je bila mogoča zaradi lege in velikosti ohranjenih fragmentov.

Prikaz *in situ* ohranjenih kosov mozaika, v prostoru velikosti 3,8 x 3,4 metra. Kosi mozaika, ki so bili v prvotnem položaju so bili ohranjeni v tej meri, da smo lahko naredili rekonstrukcijo. Oblikovno mozaik sestavljajo črna polja, s črnimi in belimi trakovi, z motivom črno-belih trikotnikov. Poškodbe mozaika so nastale že v rimskem času, v 4. Stoletju, ko je prišlo do obnove prostorov v insuli XXXVIII. (izvedba rekonstrukcije: Maja Lavrič in Dejan Kožuh).

Ostanke hipokavsta in zemljo so s fragmentov mozaika odstranili že arheologi. Podrobnejši pregled stanja mozaika je pokazal, da so mozaične kocke nestabilne in ob robovih fragmentov odstopajo od podlage. Veliko črnih kock se je razplastilo. Za odstranitev nečistoč s površine je bilo treba robove najprej zaščititi in stabilizirati s plastelinom. Zatem je bila izdelana začasna zaščitna armatura na licu, ki poskrbi za to, da mozaik ob dvigu ne razpade. Na očiščeno površino se je najprej nanese dve plasti gaze in ustreznega lepila, pri čemer je preglavice predstavljala namočenost terena. Za boljši oprijem lepila je bilo tako treba površino neprestano sušiti s sušilci. Na popolnoma suho površino se je nato nanese plast nizko ekspanzijske poliuretanske pene in tankih lesenih letvic. Tako je nastala trdna, vendar še vedno dovolj fleksibilna

zaščitna armatura, ki nam je olajšala dvig od podlage. Fragmente se je z dleti in posebnimi kopji postopno ločilo od podlage, nato so bili z licem navzdol položeni na lesene deske. Čeznje je bila pritrjena gaza, ki bo omogočila njihovo sušenje in nudila zaščito med prevozom v depo Mestnega muzeja Ljubljana.

Stanje enega od fragmentov pred začetkom del – zelo nestabilen rob, arhiv ZVKDS

Odstranjevanje površinskih nečistoč, arhiv ZVKDS

Fragmenta mozaika in del nukleusa (omet pod mozaičnimi kockami), očiščeni in pripravljeni na nadaljnje postopke

Lepljenje prve od dveh plasti zaščite, arhiv ZVKDS

Nanos prve plasti nizko ekspanzijske poliuretanske pene in lesenih letvic za izdelavo armature, arhiv ZVKDS.

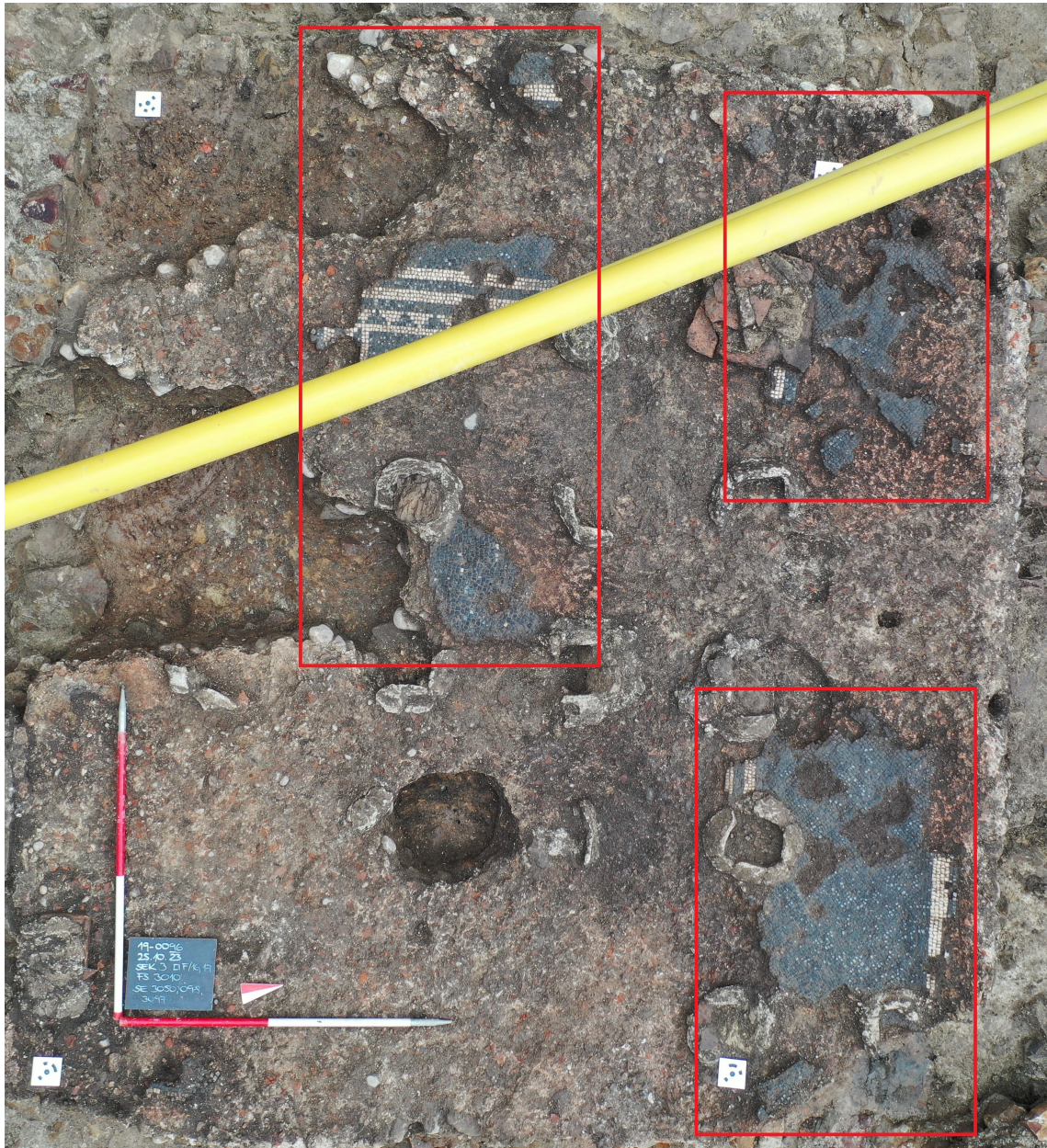
Ločevanje mozaika od podlage, arhiv ZVKDS.

Fragment nukleusa, ločen od podlage, vidna tudi popolnoma strohnjena plast nukleusa pod mozaikom, arhiv ZVKDS.

V idealnih pogojih - s primernimi temperaturami, suhim terenom in boljše ohranjenim mozaikom, bi fragmente dvignili skupaj s podlago, torej z nukleusom in rudusom. V tem primeru smo dvignili le del nukleusa, ki je bil najbolj ohranjen. Drugje je bil preveč krhek, saj je zemlja prodrla skozi posamezne plasti in jih ločila med seboj.

V prihodnje je predvidena montaža fragmentov mozaika na premične nosilce z namenom muzejske prezentacije. Ker je mozaik ohranjen zelo fragmentarno in ker so nekateri fragmenti zelo majhni, je predvideno da se jih na nosilce namesti v treh sklopih po več skupaj.

Predvidena montaža fragmentov na novih nosilcih, arhiv ZVKDS.

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Služba za odnose z javnostmi

[Unsubscribe](#)

